

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

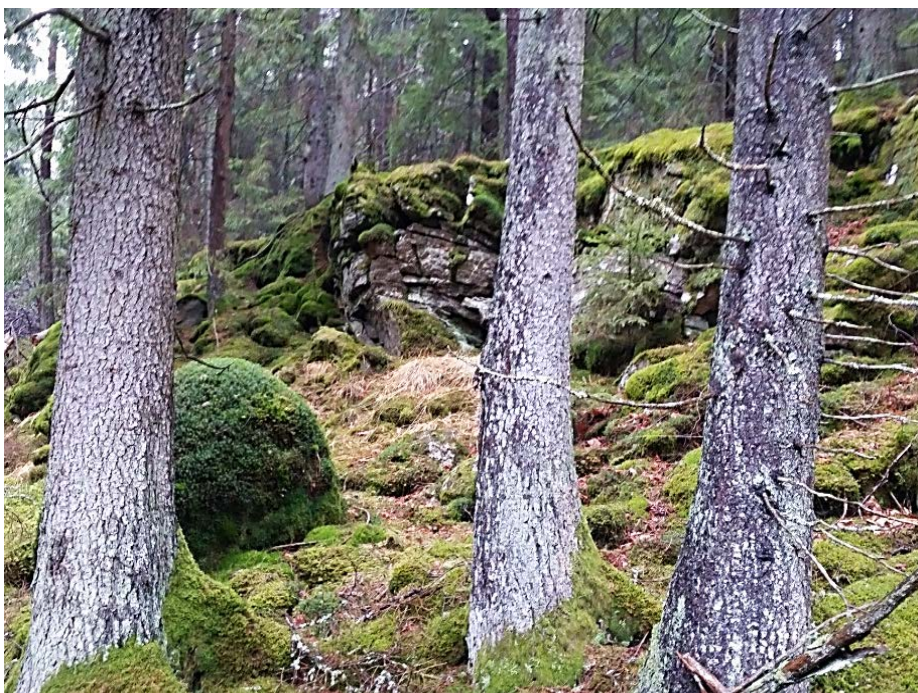
Naturavdelningen
Peter Post

Skötselplan
2016-03-29

Diarienummer
511-17182-2015

Sida
1(12)

Skötselplan för naturreservatet Skår i Ale kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	3
1. Sammanfattning	4
1.1 Syfte.....	4
1.2 Fakta om området och dess skötsel	4
2. Beskrivning av området	5
2.1 Uppgifter	5
2.2 Allmän beskrivning av området	5
2.4 Bevarandevärden.....	6
2.5 Övrig bebyggelse och anläggningar.....	6
3. Skötsel och bevarandemål.....	6
3.1 Indelning av skötselområden.....	6
3.2 Bevarandemål.....	7
3.3 Allmänt om skötseln	7
3.4 Konsekvenser av klimatförändringar	7
3.8 Skötselområden med mål och åtgärder	7
3.9 Forn- och kulturmiljövård.....	8
4. Friluftsliv.....	8
5. Gränsmarkering.....	9
6. Uppföljning	9
6.1 Dokumentation av skötselåtgärder.....	9
6.2 Bevarandemål och gynnsamt tillstånd	9
6.3 Revidering av skötselplanen	9
7. Planerad förvaltning.....	9
8. Referenser	10

BILAGOR

Bilaga 3a: Tabell arter
 Tabell Naturtyper
 Tabell Natura 2000-habitat

Bilaga 3b: Skötselområdeskarta (inklusive friluftsanläggningar)

Bilaga 3c: Naturtyper och Natura 2000-habitat

Inledning

Skötselplanen är uppdelad i två delar, A och B. Den första delen är en beskrivande del. Där anges bland annat naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns i naturreservatet. Den andra delen av skötselplanen beskriver naturreservatets bevarandemål och hur naturreservatet ska skötas.

DEL A – SKÅR

Skötselplanen beskriver vad som ska göras i naturreservatet, när och hur ofta det ska göras. Den fastställer också vad som är viktigast att göra om reservatsförvaltaren, d v s den som är ansvarig för naturreservatets skötsel, behöver prioritera. Förutom reservatsförvaltaren vänder sig skötselplanen till markägaren och andra intressenter.

1. Sammanfattning

1.1 Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- Bevara och förstärka de höga naturvärden som finns i området och som är kopplade till orördhet och barrskog med hög ålder.
- Trygga och förstärka livsbetingelserna för områdets värdefulla flora och fauna, däribland flera arter rödlistade svampar.
- Tillsammans med angränsande naturreservat skapa ett stort sammanhängande område som inbjuder till friluftsliv och naturstudier.

Syftet ska uppnås genom att:

- Skogen lämnas för fri utveckling, vilket är en förutsättning för att de naturvärden som återfinns i området ska bibehållas och utvecklas.
- Området skyddas från all form av exploatering.
- En parkeringsplats och stig anläggs som knyter samman området med befintligt stigsystem i naturreservatet Bergsjön.

Naturreservatets syften styr vilka föreskrifter (regler) som gäller i naturreservatet och ifall skötsel behövs för att syftena med naturreservatet ska kunna uppfyllas.

1.2 Fakta om området och dess skötsel

Skogen i området består till största delen av gammal naturskogsartad barrskog med en blandning av gran och tall. Men även yngre, mer skogsbrukspräglade, skogspartier finns insprängt i området. Det förekommer också inslag av ek, hassel, björk, al och rönn. Terrängen är kuperad med bergbranter på flera ställen. Topografin skapar skillnader i ståndorten med allt från hållmarkstallskog till högvuxen granskog. I låglänta partier förekommer även sumpskog, våtmarker och bäckmiljöer.

Skogen i området ska lämnas till fri utveckling.

En p-plats kommer anläggas i anslutning till området och en stig som ansluter till befintligt stigsystem i Bergsjöns naturreservat kommer att markeras.

2. Beskrivning av området

2.1 Uppgifter

Namn:	Naturreservatet Skår
Beslutsdatum:	2016
Areal:	23,7 ha
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Ale
Förvaltare:	Västkuststiftelsen
NVR id:	2044248
Ägandeförhållanden:	Privat ägo

2.2 Allmän beskrivning av området

Naturreservatet Skår ligger nordväst om Skepplanda inom Risveden som är ett glest befolkat område som domineras av barrskog. Terrängen är kuperad med bergbranter på flera ställen. Topografin skapar skillnader i ståndorten med allt från hållmarkstallskog till högvuxen granskog. I låglänta partier förekommer även sumpskog, våtmarker och bäckmiljöer. Berggrunden domineras av granodiorit med ett centralt stråk av den sedimentära bergarten metagråvacka. En stor del av området har berg i dagen men moränpartier förekommer spritt, samt mindre torvmarker och ett parti med sand i den sydöstra delen. Fågelfaunan är typisk för områden med denna karaktär med förekomst av tjäder, skogsmesar och hackspettar. Skogen i området består till största delen av gammal naturskogsartad barrskog med en blandning av gran och tall. Men även yngre, mer skogsbrukspräglade, skogspartier finns insprängt i området. Det förekommer också inslag av ek, hassel, björk och rönn. I området förekommer även ett antal skyddsvärda rödlistade arter av bl.a. marksvampar.

En stor del av den nuvarande skogen inom området består av sådan skog som under det senaste decenniet aldrig brukats eller där virkesuttaget varit ringa. Även om skogen tidigare varit mycket gles och ibland hedartad så finns här sannolikt trädkontinuitet och enligt Häradskartan var området glest bevuxet med barrskog i slutet på 1800-talet. Lövskog förekom endast längs en bäck och stig i områdets sydöstra del.

Utöver den traktorväg som återfinns i områdets södra del saknas i stort ett stigsystem som är lätt att följa och området är därför inte särskilt välbesökta. Området ligger dock i anslutning till Bergsjöns naturreservat och en stig kommer anläggas som ansluter till Bergsjöns stigsystem och sammanlänkar de båda reservaten. Sedvanlig jakt förekommer inom området.

2.4 Bevarandevärden

2.4.1 Biologiska bevarandevärden

Områdets naturvärden är främst kopplade till områdets äldre naturskogsartade barrskog som fungerar som livsmiljö för flera rödlistade arter och signalarter som är beroende av skogskontinuitet och stabilt mikroklimat för sin fortlevnad. På äldre gran i området växer rikligt med gammelgranlav och sparsamt förekommer även kattfotslav. På enstaka grovbarkiga granar hittar man även spår av granbarkgnagare. På senvuxna döda granar har man även på några platser sett angrepp av vågbandad barkbock. Av särskilt intresse är fungan i området med ett antal rödlistade arter, bl.a. flera arter av tagsvampar varav åtminstone två arter, bröddtaggsvamp *Sarcodon versipellis* (VU) och koppartaggsvamp *Sarcodon lundellii* (EN) är föremål för ett nationellt åtgärdsprogram.

2.4.4 Friluftslivsvärden

Genom områdets södra del går en gammal körväg, från Mickelsdamm i väster och öster ut. I övrigt saknas friluftslivsanläggningar i området i dagsläget och antalet besökare är få.

Busshållplats finns vid vägen mellan Skepplanda och Hålanda, cirka 1 km väster om reservatets parkeringsplats.

2.5 Övrig bebyggelse och anläggningar

Naturvårdsverket har ett servitut för parkeringsplatsen som ligger på fastigheten Skår 2:17 i anslutning till reservatet.

DEL B – SKÖTSEL AV SKÅR

3. Skötsel och bevarandemål

Skogen i området består till största delen av gammal naturskogsartad barrskog med en blandning av gran och tall. Men även yngre, mer skogsbrukspräglade, skogspartier finns insprängt i området.

Inriktningen på skötseln är fri utveckling.

3.1 Indelning av skötselområden

Indelning av skötselområden utgår från skötselbehovet. Naturreservatet är indelat i 1 skötselområde.

Skötselområdena är:

1. Barrskog med fri utveckling

Inom skötselområdet förekommer flera naturtyper (tabell 2 i bilaga 3a) och Natura 2000-naturtyper (tabell 3, bilaga 3a). Naturtyperna och Natura 2000-naturtypernas avgränsningar framgår av bilaga 3c.

3.2 Bevarandemål

Bevarandemålen preciserar syftet för skötselområdet och ger en beskrivning av hur det ska se ut när gynnsamt tillstånd råder. De ger också förutsättningarna för den uppföljning som planeras.

3.3 Allmänt om skötseln

Området består i huvudsak av gammal barrskog med inslag av yngre skog och av sumpskog. Skogen ska lämnas till fri utveckling.

3.4 Konsekvenser av klimatförändringar

Då gran är det dominerande trädslaget i området kan man förvänta sig en ökning av barkborrengrepp och stormfällningar i området. Detta kommer på sikt öka mängden död ved i området avsevärt vilket bland annat kommer gynna områdets vedsvampflora. På sikt bedöms även områdets tall och lövträdsinslag kunna gynnas av detta.

3.5 Skötselområden med mål och åtgärder

Skötselområde 1 Barrskog med fri utveckling

Delområde	Areal (ha)
1.1	23,7
Summa	23,7

Naturtyp
Granskog
Barrblandskog
Lövblandad barrskog
Kärr

Natura 2000-naturtyp
Taiga - 9010
Öppna mossar och kärr - 7140

Beskrivning:

Området består endast av ett skötselområde med i huvudsaklig fri utveckling. En stor del av området består av gammal granskog med inslag av tall och en del löv som ek, al och björk. Inslaget av tall varierar över området men gammal tall förekommer främst på höjdparter. De äldsta granarna och tallarna är runt 150 år. Stora delar av marken är torr till frisk med tunna jordlager. I områdets låglänta partier är jordtäcket dock tjockare och rikare med till största delen frisk till fuktig mark. I områdets södra del förekommer även ett sumpskogsparti. I området sydöstra del finns ett mindre öppet myrparti. Inslaget av lövträd är måttligt och området hyser en hel del död ved,

framförallt av gran, varav en stor del har tillkommit de senaste 10-15 åren. Branter förekommer både i norr och i söder inom reservatet.

Bevarandemål:

Skogen har en varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla träd, döda träd samt lågor. Omvälvande störningar i form av t.ex. insektsangrepp eller brand kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär. Detta är en del av skogens utveckling. Typiska arter av mossor och kärlväxter förekommer. Arealen barrskog som uppfyller definitionen för Taiga (9010) ska uppgå till minst 41,4 ha.

Engångsåtgärder:

Inga åtgärder.

Underhållsåtgärder:

Inga åtgärder.

3.6 Forn- och kulturmiljövård

Dokumenterade fornlämningar saknas i området.

4. Friluftsliv

Karta med informationsskylt, parkeringsplats och markerad stig finns i bilaga 3b.

Bevarandemål:

En väl underhållen informationsskylt med beskrivning av naturreservatet ska finnas liksom en grusad och väl underhållen p-plats. 500 meter väl underhållen markerad stig ska finnas.

Engångsåtgärder:

Uppsättning av informationstavla och anläggning av parkeringsplats. Markering av befintlig stig.

Informationstavlor ska sättas upp på de platser som är markerade på karta i bilaga 3b. Tavlorna ska utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar Att skylta skyddad natur. De ska bland annat innehålla karta över reservatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten. En engelsk text eller en engelsk sammanfattning ska finnas.

Underhållsåtgärder:

Informationstavlan ska tillses regelbundet och underhållas vid behov av förvaltaren. P-platsen ska vara väl grusad. Stigen i området ska vid behov röjas och märkas så det är lätt att hitta. Träd som faller över stigen ska kapas och läggas åt sidan.

Informationsanläggningar ska tillses regelbundet och underhållas vid behov av förvaltaren.

5. Gränsmarkering

Reservatets gräns ska märkas ut i fält. Gränsmarkeringar ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar ”Att skylta skyddad natur”.

6. Uppföljning

6.1 Dokumentation av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet bör dokumenteras av den som utför åtgärden. Av dokumentationen bör framgå:

- åtgärd
- plats (skötselområde)
- kostnad
- tidpunkt
- utförare

Åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

6.2 Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. I en särskild uppföljningsplan kommer målbildindikatorer att anges. Dessa målbildindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i skötselplanen uppfylls och att skötseln fungerar. Uppföljningen kommer vara en viktig hjälp för förvaltarens planering av skötselarbetet.

6.3 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när uppföljningen indikerar att det behövs.

7. Planerad förvaltning

Tabell 2. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1-3 där 1 är högsta prioritet att genomföra.

Åtgärd	Skötselområde	När/intervall	Prioritet
Gränsmarkering	1.1	Snarast	1
Informationsskylt	Vid p-plats	Snarast	1
Anläggning av p-plats	Utanför området	Snarast	1
Markering av stig	1.1	Snarast	1
Uppföljning av skötselåtgärd		Efter åtgärd	3

8. Referenser

Allmänna referenser

- EUs art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.*
EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1.
Finsberg, C. 2013. Skyddad natur i ett förändrat klimat. Grön infrastruktur i strandängar och ädellövmiljöer samt klimatanpassad skötsel av skyddad natur. Rapport 2013:74. Länsstyrelsen i Västra Götalands län.
Gärdenfors, U. (red.). 2010. Rödlistade arter i Sverige 2015- The 2015 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
Naturvårdsverket, 2003. Att skylta skyddad natur. Naturvårdsverket, Stockholm.
Naturvårdsverket, 2003. Kartering av skyddade områden – skogstyper i naturreservat och nationalparker. Rapport 5282, Naturvårdsverket, Stockholm.
Naturvårdsverket. 2006. Myrskyddsplan för Sverige - huvudrapport över revidering 2006. Rapport 5667, Naturvårdsverket, Stockholm.
Nitare, J. (red.), 2010. Signalarter - indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
Påhlsson, L. (red.). 1998. Vegetationstyper i Norden. TemaNord 1998:510, Nordiska Ministerrådet, Köpenhamn.

Bilaga 3a

Tabell Arter

Tabell 1. Förekomst av

- signalarter (S), arter som används för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden (Skogsstyrelsen, Nitare 2010)
- rödlistade arter uppdelade enligt Artdatabankens kategorier: Nationellt utdöd (RE); Akut hotad (CR); Starkt hotad (EN); Sårbar (VU); Nära hotad (NT); Kunskapsbrist (DD), (Gärdenfors 2010)
- arter (ÅGP) som omfattas av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade arter
- arter (EU) som är listade i EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1 och art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.
- Källa/uppgiftslämnare. LD – Leif Danielsson, KAB – Karin och Anders Bohlin, MN m.fl. – Michael Nilsson med deltagare i skogskurs 28 maj 2011, SKS - Skogsstyrelsen.

Art	Kategori	Datum	Källa
Mossor			
Fällmossa – <i>Antitrichia curtipendula</i>	S	141121	SKS
Kantvitmossa – <i>Sphagnum quinquefarium</i>	S	150918	SKS
Kornknutmossa – <i>Odontoschisma denudatum</i>	S	110528	MN m.fl.
Lavar			
Havstulpanlav – <i>Thelotrema lepadinum</i>	S	110528	MN m.fl.
Kattfotslav – <i>Arthonia leucopellaea</i>	S	110528	MN m.fl.
Rostfläck – <i>Arthonia vinosa</i>	S	141121	SKS
Kärlväxter			
Blåsippa – <i>Hepatica nobilis</i>	S	100805	LD
Granbräken – <i>Dryopteris cristata</i>	S	110528	MN m.fl.
Hål-lav – <i>Menegazzia terebrata</i>	VU	110924	LD
Kambräken – <i>Blechnum spicant</i>	S	110528	MN m.fl.
Knärot – <i>Goodyera repens</i>	NT	110924	LD
Mattlumner – <i>Lycopodium clavatum</i>	S	110528	MN m.fl.
Missne – <i>Calla palustris</i>	S	110528	MN m.fl.
Murgröna – <i>Hedera helix</i>	S	110528	MN m.fl.
Spindelblomster – <i>Neottia cordata</i>	S	100805	LD
Svampar			
Brandticka – <i>Pycnoporellus fulgens</i>	NT	141121	SKS
Grantaggsvamp – <i>Bankera violascens</i>	NT	110528	MN m.fl.
Brödtaggsvamp – <i>Sarcodon versipellis</i>	VU, ÅGP	100817	LD, KAB
Dofttaggsvamp – <i>Hydnellum suaveolens</i>	NT	110808	LD,
Dropttaggsvamp – <i>Hydnellum ferrugineum</i>	S	110924	LD, KAB
Gul taggsvamp – <i>Hydnellum geogenium</i>	NT	110924	LD
Koppartaggsvamp – <i>Sarcodon lundellii</i> *	VU, ÅGP	110924	LD, KAB
Motaggsvamp – <i>Sarcodon squamosus</i>	NT	110912	AS, SJ
Porslinsblå spindling – <i>Cortinarius cumatilis</i>	VU	110924	LD, KAB
Raggtaggsvamp – <i>Hydnellum mirabile</i>	EN	110924	LD, KAB
Rödgul trumpetssvamp – <i>Cantharellus lutescens</i>	S	110924	LD
Fåglar			
Kungsfågel – <i>Regulus regulus</i>	VU	110528	MN m.fl.
Spillkråka – <i>Dryocopus martius</i>	NT, EU	110528	MN m.fl.
Tjäder – <i>Tetrao urogallus</i>	EU	110528	MN m.fl.
Insekter			
Bronshjon – <i>Callidium coriaceum</i>	S	141121	SKS
Granbarkgnagare – <i>Microbregma emarginatum</i>	S	110528	MN m.fl.
Vågbandad barkbock – <i>Semanotus undatus</i>	S	150918	SKS

*Osäkerhet i bestämningen, men mycket sannolikt att fyndet är *S. lundellii*.

Tabell Naturtyper

Tabell 2: Markslag och naturtyper som ska rapporteras till Naturvårdsverket. Må-
larealerna är de som förväntas efter eventuella restaurerings- och skötselåtgärder.

¹ Kartering av skyddade områden (KNAS), (Naturvårdsverket 2003)

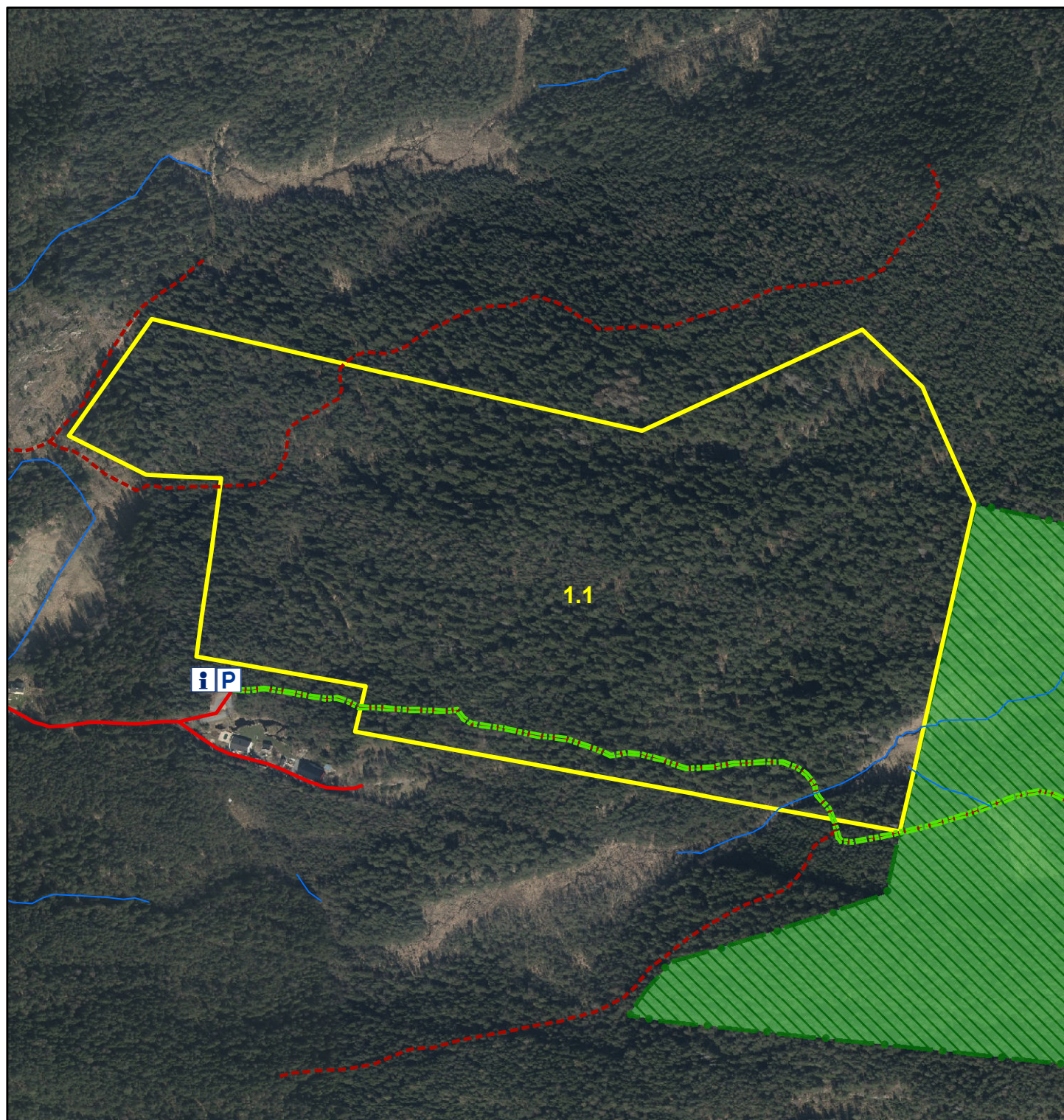
² Myrskyddsplan för Sverige - huvudrapport över revidering 2006 (Naturvårds-
ver-
kets rapport 5667)

Markslag och Naturtyp	Areal år 2016 (ha)	Målareal (ha)
Barrskog:	22,9	22,9
Granskog ¹	5,5	5,5
Barrblandskog ¹	10,3	10,3
Lövblandade barrskogar ¹	7,1	7,1
Sumpskog:	0,5	0,5
Blandsumpskog ¹	0,5	0,5
Myr²:	0,3	0,3
Kärr	0,3	0,3

Tabell Natura2000 habitattyper

Tabell 3: Förekommande Natura 2000-habitat (området är dock inte ett utpekat
Natura 2000-område)

Kod	Natura 2000-habitat	Areal år 2016 (ha)	Målareal (ha)
7140	Öppna mossar och kärr	0,3	0,3
9010	Taiga	15,6	23,4

3b Skötselområdeskarta Naturreservatet Skår, Ale kommun

	Skötselområde		Bilväg
	Gångstig		Traktorväg
	Informationsskylt		NV VicNatur Naturreservat
	P-plats		
	Bäck/dike		

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

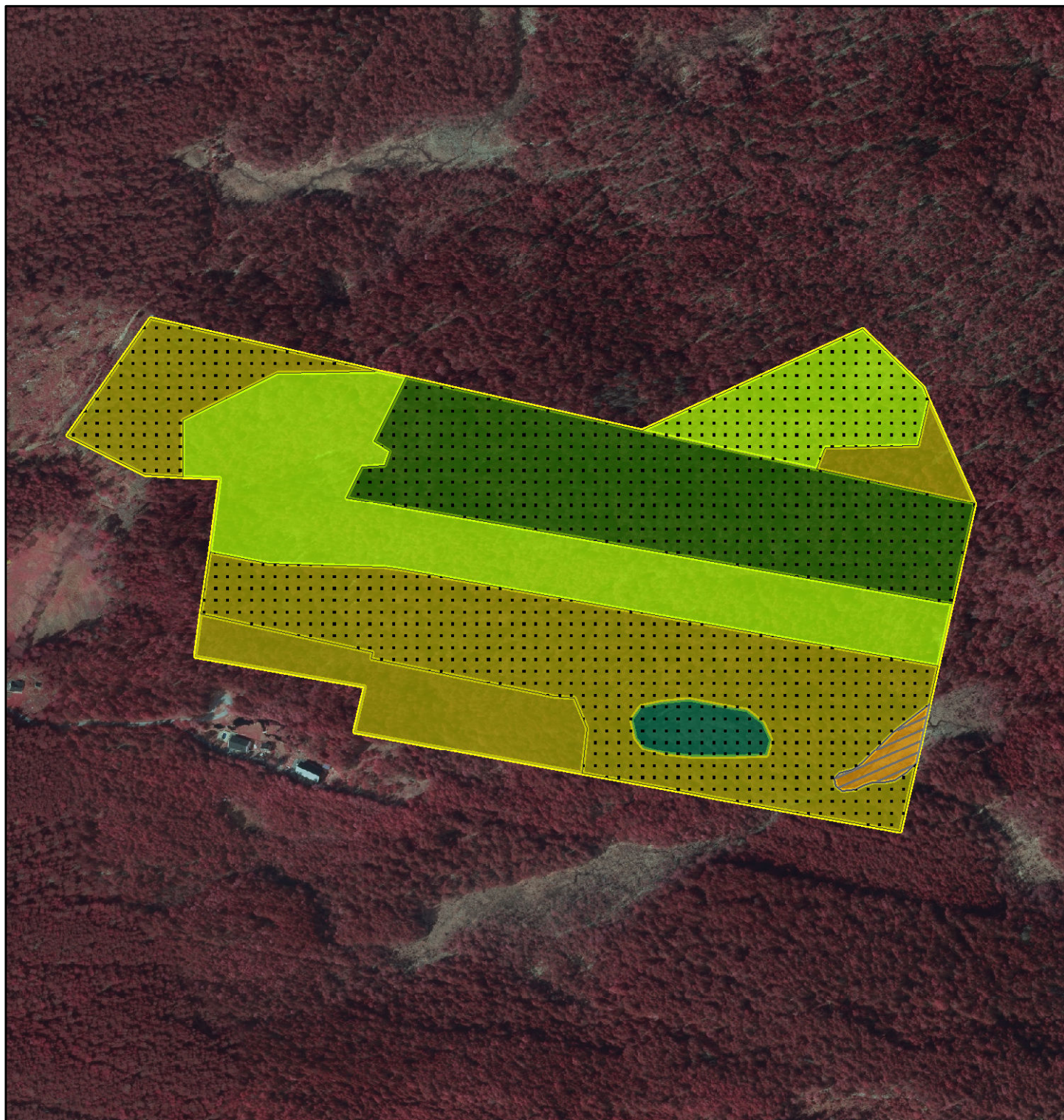
Skala (i A4): 1:5 000

0 100 200 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för
naturreservatet Skår, Ale kommun
Tillhör Länsstyrelsens beslut
2017-03-29, dnr 511-17182-2015

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

3c Naturtypskarta (inkl. Natura 2000-habitat) Naturreservatet Skår, Ale kommun

NATURTYP

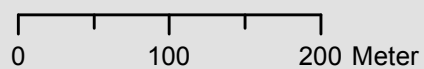
- Granskog
- Barrblandskog
- Lövblandade barrskogar
- Blandsumpskog
- Kärr

Natura 2000-habitat

- 7140 Öppna mossar och kärr
- 9010 Taiga

Skala (i A4): 1:5 000

Illustrationskarta till skötselplan för
naturreservatet Skår
Tillhör Länsstyrelsens beslut
2017-03-29, dnr 511-17182-2015

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN